

VỀ VIỆC XÂY DỰNG VÀ THỰC HIỆN CÁC QUI TRÌNH VÀ QUI PHẠM KỸ THUẬT

LÊ KHẮC

Trong hơn mười năm qua, kể từ ngày Hội đồng Chính phủ ban hành « Điều lệ tạm thời về việc nghiên cứu, xây dựng, xét duyệt, ban hành và quản lý các qui phạm, qui trình kỹ thuật (1) dùng trong sản xuất công nghiệp » (Nghị định 124 — CP, ngày 24-8-1963), nhiều ngành đã có những cố gắng trong việc nghiên cứu, biên soạn, xét duyệt và ban hành một số qui phạm, qui trình kỹ thuật, góp phần tích cực vào công tác quản lý kinh tế, nhất là đã góp phần bảo đảm an toàn lao động trong sản xuất. Một vài bộ, như Bộ Thủy lợi, Bộ Vật tư, Bộ Giao thông vận tải, đã đưa được công tác này vào nền nếp. Trong những năm chiến tranh phá hoại do đế quốc Mỹ gây ra, công tác quản lý nói chung và quản lý kỹ thuật nói riêng, bị buông lỏng, do đó, việc chấp hành các qui phạm, qui trình kỹ thuật rất lỏng lẻo, tùy tiện, dẫn đến những thiệt hại to lớn về người và của. Đến nay, tình hình đó đã được chấn chỉnh một bước, nhưng vẫn còn nhiều thiếu sót và nhược điểm, cần phải khắc phục một cách tích cực và kiên quyết, nhằm bảo đảm cho sản xuất và xây dựng có năng suất cao, có chất lượng tốt, bảo đảm an toàn lao động, đáp ứng yêu cầu xây dựng và phát triển kinh tế của nước ta trong giai đoạn mới, trước mắt là của kế hoạch 5 năm 1976 — 1980.

Cho đến nay, hằng năm, các ngành đều có đề ra kế hoạch nghiên cứu xây dựng những qui phạm, qui trình kỹ thuật cho ngành mình. Từ năm 1974, trong kế hoạch khoa học, kỹ thuật của Nhà nước, đã bắt đầu chính thức có những đề tài về xây dựng những qui phạm cấp Nhà nước. Các đề tài này nói chung đều xuất phát từ những yêu cầu thiết thực của

sản xuất và xây dựng, nhằm vào những khâu quan trọng nhất như khảo sát, thiết kế, thi công, lắp đặt, nghiệm thu, vận hành, quản lý khai thác, bảo dưỡng, sửa chữa, và nhiều quá trình công nghệ khác. Tính cho đến cuối năm 1975, chúng ta đã xây dựng và ban hành được 25 qui phạm cấp Nhà nước, trong đó gần một nửa dành cho khâu thiết kế, và vận hành, và một phần ba dành cho khâu sửa chữa và bảo dưỡng. Các ngành cũng đã xây dựng và ban hành được 400 qui trình và qui phạm và nhiều qui trình xí nghiệp : riêng Bộ Giao thông vận tải đã xây dựng được 150, và Bộ Thủy lợi 82 qui phạm, qui trình kỹ thuật ngành.

Trong những năm đầu, do chưa lập được kế hoạch xây dựng qui phạm, qui trình một cách toàn diện, và chưa coi kế hoạch này là một bộ phận không thể thiếu của kế hoạch nghiên cứu khoa học và kỹ thuật, gắn liền với kế hoạch phát triển kinh tế quốc dân, nên việc nghiên cứu biên soạn, xét duyệt và ban hành các qui phạm, qui trình kỹ thuật còn chấp vá, thiếu sự tập trung cần thiết. Cho nên tốc độ xây dựng các qui trình, qui phạm còn chậm chạp, một số văn bản có nội dung sơ sài, chất lượng chưa cao, chưa thể hiện được rõ tính khoa học tiên tiến, và tính thực tiễn của các loại văn kiện pháp chế kỹ

(1) Theo qui định của điều lệ, Qui phạm là tài liệu do Chính phủ, một bộ hoặc tổng cục ban hành, qui định các nguyên tắc cơ bản, các mẫu mực và điều kiện kỹ thuật phải tôn trọng những công tác khảo sát, thiết kế, thi công, lắp đặt, thí nghiệm, vận hành, quản lý, bảo dưỡng và sửa chữa.

Qui trình là tài liệu do một bộ, tổng cục hay một xí nghiệp ban hành, qui định chi tiết từng việc làm, và trình tự tiến hành.

thuật này. Từ năm 1974 trở lại đây, một số ngành đã quan tâm nhiều hơn đến công tác này. Bộ Thủy lợi đã đề ra cho ngành mình trong kế hoạch 3 năm 1973 - 1975 nhiệm vụ xây dựng một hệ thống qui phạm, qui trình kĩ thuật đồng bộ. Các bộ khác như Bộ Lao động, Ủy ban Nông nghiệp trung ương, v.v... cũng đã có những dự kiến về kế hoạch dài hạn xây dựng và hoàn chỉnh dần hệ thống qui phạm, qui trình cho ngành mình. Về nội dung, có ngành đã chú ý đưa được những thành tựu khoa học kĩ thuật mới, những sáng kiến, phát minh đã được công nhận, những số liệu thống kê quan trắc, những kinh nghiệm đúc kết từ tình hình thực tiễn của nước ta vào các qui phạm, qui trình kĩ thuật, như Bộ Giao thông vận tải, Bộ Thủy lợi đã đưa phương pháp tính toán thiết kế mới vào các qui phạm thiết kế cầu, đường và tường chắn, v.v...

Tuy nhiên, những cố gắng nói trên còn rất lẻ tẻ, rời rạc và tồn tại chính hiện nay trong việc xây dựng và ban hành các qui phạm, qui trình kĩ thuật là: thiếu sự chỉ đạo và quản lí thống nhất của Nhà nước, cho nên dễ gây ra sự chông chéo và mâu thuẫn giữa các ngành, việc xét duyệt nội dung trước khi ban hành chưa được tổ chức tốt, cho nên chưa bảo đảm được tính khoa học và tính pháp chế chặt chẽ; nhiều ngành đã tự ý ban hành những qui phạm Nhà nước, không được các ngành khác có liên quan tôn trọng, v.v...

Tuy chúng ta chưa có đủ các qui phạm, qui trình kĩ thuật cần thiết cho công tác quản lí sản xuất và xây dựng, nhưng việc chấp hành các qui phạm, qui trình hiện có cũng chưa được nghiêm túc. Những nơi nào biết tôn trọng các qui phạm, qui trình kĩ thuật trong công tác quản lí sản xuất, có phổ biến hướng dẫn và thường xuyên kiểm tra giúp đỡ việc thực hiện, thì sản xuất ở đó có nền nếp, có kỉ luật hơn, năng suất lao động được nâng cao, chất lượng sản phẩm được bảo đảm hơn, và tai nạn lao động giảm đi rõ rệt.

Cục Cơ khí Bộ Giao thông vận tải, từ khi áp dụng nghiêm chỉnh các qui phạm, qui trình kĩ thuật đã giảm được nhiều sản phẩm xuất xưởng không đúng qui cách; một số công ti thuộc Bộ Vật tư, nhờ áp dụng các qui phạm, qui trình kĩ thuật để kiểm tra khâu cung ứng vật tư, nên đã giảm được nhiều sự nhầm lẫn hư hỏng, hoặc thiếu đồng bộ; Nhà Khí tượng, nhờ áp dụng các qui phạm, qui trình kĩ thuật để thống nhất quan trắc

và lắp đặt máy nền số liệu thu thập, so sánh được chính xác hơn, do đó mà năng cao được chất lượng điều tra cơ bản về khí tượng hải văn; tại Mỏ Thống nhất, thuộc Ti Xây dựng Hải-hưng, trước kia, năm nào cũng xảy ra tai nạn lao động, nhưng từ năm 1968 trở lại đây, đơn vị đã tổ chức học tập và nghiêm chỉnh chấp hành qui phạm về an toàn khai thác đá và dùng phương pháp cắt lạng, nên không xảy ra tai nạn nào. Bộ Công nghiệp nhẹ, nhờ tổ chức thi hành đúng đắn các qui phạm an toàn về nồi hơi và bình chịu áp lực nên đã đưa công tác quản lí các thiết bị nói trên vào nền nếp, hạn chế được nhiều sự cố vận hành và tai nạn lao động.

Ở nhiều nơi khác, trái lại, việc chấp hành các qui phạm, qui trình còn lỏng lẻo và tùy tiện, gây nhiều thiệt hại về người và của. Trong những năm 1968 - 1969, một số công ti vận tải đường sông, do không tuân thủ đầy đủ các qui phạm, qui trình kĩ thuật trong vận hành và bảo quản nên đã có tới 90% máy, tàu hư hỏng, trong đó có những máy mới chỉ đưa vào sử dụng một thời gian ngắn. Một số nhà máy điện, nhà máy đường, nhà máy rượu, do không tôn trọng triệt để các qui định về quản lí, vận hành và sử dụng các nồi hơi, nên trong năm 1968, đã đề xảy ra sự cố nghiêm trọng gây tai nạn chết người, làm ngừng trệ sản xuất và gây thiệt hại vật chất đáng kể. Một số cơ quan khác, do không quán triệt đầy đủ qui phạm về hóa chất và vật liệu nổ nên đã đề hư hỏng hàng nghìn tấn vật tư hóa chất, gây thiệt hại hàng triệu đồng. Nhiều sự cố và tai nạn trong ngành giao thông đường sắt, đường bộ, đường thủy, đều do không chấp hành nghiêm chỉnh các qui phạm, qui trình và qui tắc của Nhà nước và của ngành.

Sở dĩ còn có tình hình trên là vì nhiều cấp lãnh đạo sản xuất chưa thấy rõ tầm quan trọng và tính chất cấp thiết của việc xây dựng và áp dụng các qui phạm, qui trình kĩ thuật, chưa thấy đó là điều kiện để bảo đảm an toàn cho sản xuất, và nếu không tôn trọng thì sẽ gây ra những tác hại nghiêm trọng. Biểu hiện cụ thể của thiếu sót nói trên là: việc tổ chức đưa các qui phạm, qui trình kĩ thuật vào sản xuất làm chưa tốt, từ việc phổ biến, cung cấp tài liệu, tới việc giải quyết khó khăn, tạo điều kiện thuận lợi cho cơ sở thực hiện những qui phạm, qui trình kĩ thuật đã ban hành; và cũng vì thế mà các trường hợp vi phạm gây ra nhiều tác hại chưa được xử lí nghiêm khắc. Qua việc áp

dụng qui phạm về chế tạo và sử dụng nồi hơi do Nhà nước ban hành cho thấy rằng trong 37 sự cố đã xảy ra thì có 23 sự cố là do công nhân không được phổ biến hướng dẫn đầy đủ qui phạm và qui trình vận hành: ví dụ như ở xí nghiệp X, công nhân đề nôi hơi cạn nước và xử lý không đúng kỹ thuật, nên trong năm 1969 đã hai lần đề xảy ra sự cố gây biến dạng các ống lửa, và đến qui I/1974, lại đề xảy ra sự cố tương tự, tổn trên hai vạn đồng cho sửa chữa thiết bị và trả lương ngừng việc cho 300 công nhân.

..

Nhiệm vụ xây dựng và phát triển kinh tế trong giai đoạn mới đòi hỏi phải gấp rút chấn chỉnh lại công tác quản lý kỹ thuật nói chung và công tác qui phạm, qui trình kỹ thuật nói riêng. Đối với công tác này, phương hướng hoạt động sắp tới là:

— Soát xét lại tất cả các qui phạm, qui trình kỹ thuật đã ban hành từ cấp Nhà nước, cấp ngành, đến cấp xí nghiệp, tổ chức xét duyệt và đăng ký lại cho đúng thủ tục để bảo đảm chặt chẽ hơn tính khoa học tiên tiến và tính pháp chế;

— Tập trung lực lượng thích đáng để tiếp tục xây dựng những qui phạm, qui trình kỹ thuật cần thiết nhằm tăng cường quản lý sản xuất, chú ý xây dựng đồng bộ.

— Đi đôi với việc xây dựng các qui phạm Nhà nước, cần chú ý đẩy mạnh việc xây dựng các qui trình kỹ thuật cụ thể của các ngành và các cơ sở sản xuất.

— Mạnh dạn đưa những tiến bộ kỹ thuật,

những số liệu thống kê tình hình thực tế của nước ta vào các qui phạm và qui trình kỹ thuật, cần phải đưa công tác này vào kế hoạch theo những qui định về kế hoạch hóa khoa học kỹ thuật của Nhà nước; phải có tổ chức, có cán bộ có năng lực chuyên trách công tác này.

— Cần đẩy mạnh việc tuyên truyền, phổ biến, hướng dẫn áp dụng các qui phạm, qui trình kỹ thuật, tăng cường công tác kiểm tra kỹ thuật, kiểm tra chất lượng, kiểm tra an toàn, và có biện pháp xử lý thích đáng các hiện tượng vi phạm nghiêm trọng.

— Các cơ quan chức năng quản lý Nhà nước, và những cơ quan quản lý sản xuất các cấp, các giám đốc xí nghiệp, cần có những biện pháp cụ thể nhằm bảo đảm thực hiện đầy đủ những điều đã qui định trong các qui phạm và qui trình kỹ thuật, chú ý cung cấp những phương tiện vật chất cần thiết cho việc thực hiện nói trên.

Qui phạm, qui trình kỹ thuật là những văn kiện pháp chế kỹ thuật cần thiết để có thể tiến hành quản lý sản xuất được một cách có khoa học, có kỹ thuật, có kỷ luật, có nền nếp, có năng suất cao, tạo ra được những sản phẩm và công trình có chất lượng tốt, và bảo đảm cho sản xuất được an toàn. Bởi vậy, việc xây dựng và thực hiện các qui phạm, qui trình kỹ thuật phải được sự quan tâm của tất cả các cấp lãnh đạo sản xuất. Trong quá trình từ sản xuất nhỏ đi lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa, trước mắt là trong kế hoạch 5 năm 1976-1980, chúng ta lại cần phải đặc biệt quan tâm giải quyết vấn đề này một cách thích đáng.